

Nr 281.

Av herrar **Hagberg** i Luleå och **Brädefors**, *angående upprättandet av kollektivavtal mellan domänverket och dess arbetare.*

Under vintern 1934—1935 förekom i de norrbottniska skogarna ett flertal arbetsnedläggelser. Det visade sig sedan vid den undersökning, som företogs, att det många gånger förekommit att vana huggare kommit upp till en dagpenning av 1: 50 à 2: — kronor. Under de senaste åren har det således förekommit, att skogsarbetare vänt åter till hemmet efter avslutad avverknings-säsong utan någon kontant behållning men ofta med skuld för proviant, foder etc.

I en för Råneå socken på uppdrag av socialstyrelsen verkställd undersökning lämnas en del talande exempel. Därav framgår bland annat, att en skogsarbetare under 78 dagars arbete i Råneå revir förtjänat 130: — kr. Detta gör 1: 64 per dag. Mannens inkomster utgjorde för hela året 672: 71 kr., däri inräknat understöd från fattigvården till ett belopp av 114: 61 kr. Mannen hade förutom hustru 3 minderåriga barn att försörja.

Skogsarbetarnas klagomål över de dåliga förtjänsterna brukar av domänverket och skogsbolagen avvisas med att Norrbottens skogsarbetare saknar rutin och yrkesskicklighet. Sistlidna vinter hade domänverket anställt särskilda instruktörer, som skulle lära de norrbottniska skogsarbetarna, hur skogsarbetet tillgick. Dessa instruktörer var hemmahörande i Ångermanland och utvalda bland de bästa skogsarbetarna därstädes. Det visade sig emellertid ganska snart, att icke ens dessa instruktörer kunde komma upp till någon dagpenning. I en intervju i Norrländska Socialdemokraten berättade de, att »skogen var risig och svårhuggen samt dessutom sjuk. Av ett träd kunde man få lumpa bort hälften». När de således icke kunde existera på sitt arbete hemställde de hos domänverket att på dess bekostnad få återresan till sin hembygd. De lyckades icke ens få tala med vederbörande, och slutet på historien blev, att de fick ta sig hem bäst de ville. De flesta fick anlita fattigvården för återresan.

I detta sammanhang kan påpekas, att under föregående vinter tvingades fattigvården i Överkalix att ge 30 % av skogsarbetarna inom kommunen understöd. I så gott som samtliga fall hade understödstagaren arbete i skogen, men betalningen var så dålig, att den icke räckte mer än till provianten för mannen, varför det blev fattigvårdens uppgift att försörja familjen. Även i år beräknar fattigvårdsstyrelsen i Överkalix att 30 % av understödstagarna utgöras av skogsarbetare. Utgifterna till fattigvården i Överkalix, som är en typisk skogskommun, varierade under perioden 1930—1933 mellan 80,000 och

100,000 kronor. År 1934 hade de emellertid sprungit upp till 150,000, 1935 till 159,000 och 1936 beräknas utgifterna för fattigvården till 181,000 kronor. Av detta framgår, att den fattiga skogskommunen Överkalix tvingas att ge de rika skogsbolagen och domänverket subventioner. Ja, även *staten* får bidra härvidlag genom det utjämningsbidrag, som måste tilldelas dessa kommuner, vilka i regel har mycket hög utdebitering.

Ungefär liknande förhållanden råder i de andra skogskommunerna i Norrbotten. Särskilt synes domänverket lägga sig vinn om att behandla sina skogsarbetare på det mest omänskliga sätt. I många fall vägrar till och med domänverket att tala med arbetarna. Bekant är att vid fjolårets konflikter i de norrbottniska skogarna kunde domänverkets representanter förmå sig till att ta upp underhandlingar med skogsarbetarna först när man vid ett flertal kommunalfullmäktigesammanträden krävt, att underhandlingar skulle komma till stånd. I den utredning, som i Råneå socken företagits för socialstyrelsens räkning, har utredningsmännen beaktat denna sak och anför: Ett allmänt omdöme är, att det är svårare att träffa en uppgörelse om lönevillkor med domänverket än med Munksundsbolaget.

Anledningen till skogsarbetarnas svåra ekonomiska läge är de förhållanden under vilka de erhåller arbete i skogarna. I regel går det till så att köraren beställer om att få arbete, underhandlar om pris och i sin tur anställer huggare. Med hänsyn till den stora tillströmningen av körare blir det givetvis stor konkurrens om arbetstillfällena, vilket resulterar i en våldsam prissänkning. I socialstyrelsens utredning över förhållandena inom Arvidsjaurs socken har utredningsmännen varit inne på denna sak. De anför följande på tal om skogsarbetarnas löneförhållanden: »Många gånger har det hänt, att ackordstagaren-köraren, som i regel är en mindre lantbrukare med familj och ett skuldsatt hemman att ha försorg om, inför farhågor att bli utan vinterförtjänst har åtagit sig ackordet för så ringa betalning, att hans andel av densamma, sedan han betalt gängse pris för huggningen, blivit så låg att förtjänsten knappt kunnat täcka utgifterna för säsongen: kraftfoder, kälkar, kosthåll m. m.»

Till detta kan anföras, att huggarna i de flesta fall underlåter att pressa sin arbetsgivare, kontraktstagaren-småbonden. Dels är denne i de flesta fall knappast bättre situerad än de själva, dels kan ju intet tas, där intet finns att ta. Följden blir, att man svälter sig fram såväl kontraktstagaren som huggaren och när nöden blir för stor måste fattigvården gripa in.

Årsinkomsten för skogsarbetare taxeras av de förut omtalade utredningsmännen i Arvidsjaur till 803 kronor per år. Samma summa nämnes även i Överkalix. Beträffande skogskommunerna i Tornedalen är arbetsförtjänsten där ännu mindre. Man måste således gå ut ifrån att medelinkomsten för skogsarbetare i Norrbotten väsentligt understiger 800 kronor. Att märka är att i denna summa är inräknat vinterns skogsarbete, vårens flottningar och de tillfällena till vägarbete, som yppa sig om sommaren. Att skogsarbetaren skall kunna på ett människovärdigt sätt försörja sig och sin familj måste betraktas som uteslutet. Därtill kommer då de bidrag, som fattigvården ger, men det

kan ju icke bli några större summor. Den levnadsstandard på vilken skogsarbetarna i allmänhet lever måste således för det uppväxande släktet innebära de allra största faror. Framför allt kommer de att bli ett lätt byte för lungsoten genom den undernäring, som en dylik undernäring medför.

Det förefaller ofattbart, att det skulle vara förenligt med instruktionerna för revirförvaltningarna att skogsarbetet organiseras på ett sådant sätt. I synnerhet som skogstjänstemännens löneförhållanden är mycket noggrant bestämda i fråga om löner, traktamenten, semestrar o. s. v. Att man kunnat ordna och i lag fastställa löner och förmåner för en del av de anställda inom domänverket förutsätter enligt vårt sätt att se på saken, att skogsarbetare, huggare och körare borde kunna komma i åtnjutande av samma förmåner. Ett statens affärsdrivande verk bör icke skilja på sina arbetare, så att det uppstår en grupp relativt välavlönade tjänstemän, vars uppgift är att göra livet surt för det stora antalet skogsarbetare och med alla möjliga medel pressa ner deras levnadsstandard i överensstämmelse med en kulis levnadsnivå.

Frågan om stödåtgärder för skogsarbetarna intresserar alla. Såsom redan framhållits har kommunerna tvingats att ta ställning för skogsarbetarna vid upprepade tillfällen. Det har blivit ett kommunalt intresse att förhållandena ändras till det bättre.

Den viktigaste förutsättningen för att få till stånd en radikal ändring är givetvis att skogsarbetarna förmår skapa starka fackföreningar. Denna strävan försvåras emellertid av det nu praktiserade systemet med anbud och kontrakt. Körarna, småbönderna, kommer därigenom i en slags arbetsgivareställning gentemot huggarna. Domänverket går i spetsen, när det gäller att utnyttja detta utsvettningsystem. Lyckas skogsarbetarna att få till stånd kollektivavtal och förbättrade löner vid domänverket, så underlättar detta väsentligt motsvarande strävanden gentemot skogsbolagen. Då domänverket är ett statligt organ, har riksdagen all anledning att fatta beslut i frågan, ett beslut som tvingar domänverket att träffa avtal med sina arbetare samt i dessa avtal skilja mellan huggning och körning genom upprättandet av särskilda prislistor.

Med hänvisning härtill föreslå vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t förstärker domänverket att träffa kollektivavtal med sina arbetare, varigenom kontraktssystemet slopas; samt

att i dessa avtal körningen och huggningen skiljas.

Stockholm i januari 1936.

Hilding Hagberg.

J. H. Brädefors.

